

Hus, Jan

Nechutová, Jana (editor); Malá, Jana (editor)

Proti francouzskému zpěvu v kostele

In: Hus, Jan. *Mistr Jan Hus v polemice a v žaláři : překlady, komentáře a poznámky*. Nechutová, Jana (editor); Malá, Jana (editor). Vydání první Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2019, pp. 153-156

ISBN 978-80-210-9323-2; ISBN 978-80-210-9324-9 (online : pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/141440>

Access Date: 18. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

PROTI FRANCOUZSKÉMU
ZPĚVU V KOSTELE

PROTI FRANCOUZSKÉMU ZPĚVU V KOSTELE⁶⁰⁰

Contra cantores Francigenas in ecclesia, Bartoš – Spunar č. 49, s. 100.

Wien ÖNB 4546, 54v-66r, ed. J. Sedlák, Několik textů z doby husitské I, 3, 1912–1913 (otisk Hlídka 28–30, 1911–1913). 1408–1411.

Janem Sedlákem pořízená a jeho zde v záhlaví uvedená edice či spíše přepis traktátu *Contra cantores* vynechává odstavce, které autor textu cituje jako slova Bernarda Claraevalensis, zatímco v našem přepisu, který zde najde čtenář mezi přílohami, traktát tuto pasáž obsahuje. Nejde však o slova Bernarda z Clairvaux, nýbrž autor, snad Jan Hus, zde cituje Aelreda z Rievaulx (*Speculum charitatis*) a Hugona z Folieta (*De clauistro animae*). – Za těmito vydatnými citáty pokračuje autor textu výčtem devíti zlých následků chórového zpěvu typu *ars nova*, vícehlasu, menzuráního zpěvu a rondelů, a jejich zpěváky doporučuje vyhnat z kostelů. Odvolává se na opatření pražských arcibiskupů a přitakává pražským synodálním usnesením. Můžeme tedy opravit Sedlákův názor o době vzniku tohoto textu – nejde o rok 1405, nýbrž o dobu mezi léty 1408 a 1411.

Někteří mívají při sborovém zpěvu roztěkanou mysl, vytřeštěné oči a neukázněné pohyby, jejich zpěv je falešný a svévolný. Vždyť zpívají, aby se zalíbili spíš lidu než Bohu, nezpívají v tanečním reji⁶⁰¹ s Mojžíšovou sestrou Marií,⁶⁰² nýbrž v paláci s Herodiadou – aby se zalíbili hodovníkům a Herodovi.⁶⁰³ A abychom tu absurdí-

600 Vlastně „Proti vícehlasu“.

601 K hudební terminologii tohoto traktátu a k volbě českých ekvivalentů viz v Překladačských poznámkách.

602 Ex 15, 20–21 (sestra Áronova, ne Mojžíšova).

603 Mk 6, 21–22.

„...zpívají, aby se zalibili spíš lidu než Bohu“

tu⁶⁰⁴ vzali v celé šíři: proč je v kostele tolik nástrojů, tolik zvučných zvonků, tolik obludných zpěvů? Ten doprovází, onen zpívá protihlasem, další snižuje hlas, další dělí a seká některé noty na polovinu. Hlas se tu tenčí, tu se láme, tu bodá, tu se rozšiřuje a rozléhá; někdy se, hanba povědět, přivede až ke koňskému řehotu, jindy nechá stranou mužnou sílu a vyostří se k tenkému hlasu ženskému. A celé tělo se přitom zmítá v kejklířských gestech: kroutí pusou, obracejí oči, trhají rameny, a na některé jednotlivé noty reagují křivením prstů. A tato trapná bezuzdnost se nazývá zbožností.

A lid tu stojí, diví se a žasne, na prostopášnosti zpěváků, na nevěstčí gesta, na střídání a refrakce hlasů hledí se smíchem a s chichotáním, takže to vypadá, že ti lidé nepřišli na modlení, ale spíš na divadlo. A není zde žádná bázeň před oním děsivým majestátem, který je zde přítomen, kde se ona nejsvětější krev vlévá do kalicha a otevírají se nebesa, kde jsou přítomni andělé, kde se věci pozemské stýkají s nebeskými a lidé se přidružují k andělům. Co ustanovili svatí, aby zpěv prosté lidi burcoval a působil v nich zbožnost, toho se užívá pro zakázané rozkošnictví. Kež bys ty, který takto lámeš hlas, uměl lámat rozkoš, kež bys v souzvuku hlasů slyšel soulad mravů, aby ses skrze tento příklad srovnal s bližním, skrze vůli s Bohem, a skrze poslušnost se svým představeným. Máš-li sladký hlas, kež máš sladké srdce, a jako alegoricky při vzestupech a sestupech snižuješ a pozvedáš hlas, tak ať při vzestupech a sestupech ctností snižuješ mysl k soucítění s bližním, a vystupováním ji pozvedáš ke zření na Boha. To je jeho skutečná hudba a zpěv, tam je oněch šest svorných hlasů, totiž pokora srdce, umrtvování těla, soucit, útěcha, modlitba, oddaná láska. Tolik Bernard.

Z uvedených slov tohoto velikého světce vyplývá zaprvé, že takové kejklířské, vymělkované a bujné zpěvy jsou urážkou Boha. Zadruhé, že se ruší řád, který našli pro církevní zpěv svatí otcové. Zatřetí, že se lidu znemožňuje zbožně se soustředit. Začtvrté, že se u žen vyvolává obdiv k nevázanosti zpívajících, a tak se ze zpěváků často stanou sukničkáři nebo prostopášníci, a po pravdě by měli přiznat, že zpívají spíš aby se líbili lidem, zvlášť ženám, než samému Bohu a Pánu Ježíši Kristu – a ať to řeknou nebo neřeknou, jejich záměry přede všemi zveřejní soudný den. Zapáté, že se zpěváci pyšně vytahují nad všechny ostatní, a jsou politováníhodní – podle známého rčení, jež říká, že

„hlas kazí zpěváky, ruka písaře, a pěkný zevnějšek kazí ženy.“⁶⁰⁵

Zašesté, že jsou kněží při službě u oltáře vyrušováni a často se pletou, a přitom by se měli co nejzbožněji soustředit na velebnou svátost. Zasedmé, že žáci při těchto zpěvech neužitečně marní čas, a v jiných, užitečnějších věcech jsou nedbalí. Za-

604 Orig. *ut ingrediamur huius satherie latitudinem.*

605 V soupisech středověkých rčení se nenachází.

osmé, že se zpěváci v chóru, když by se měli chovat velmi zbožně, dávají vlastní nevázaností strhnout k zakázanému smíchu. Zadeváté, že v takovém případě v těchto zpěvech nenajdeme žádný užitek, ony tedy škodí duši a měly by být i s hudebníky, kteří svými nástroji tu bujnou nezářzenost vyvolávají, vyhnány do spolku bujných dvorských a hospodských povalečů, protože u Matouše v deváté kapitole je psáno: „Když Ježíš vstoupil do domu představeného a uviděl hudebníky a hlučící zástup, řekl: Jděte odtud! Ta dívka neumřela, ale spí. Oni se mu posmívali. A když byl zástup vyhnán, vešel, vzal dívku za ruku, a řekl: Dívko, vstaň! A ona vstala.“⁶⁰⁶

Ježíš Kristus vešel do domu představeného, tedy do chrámu Boha Otce, a když spatřil hudebníky, zpěváky, a zástup, který tam proto hlučel, řekl „Jděte odtud!“, to jest z domu mého Otce. Protože i když zrovna nezpůsobíte smrt, v každém případě působíte spánek (to jest vlažnost) dívky, to jest duše věřícího. A posmíváte se mně, Pánu Ježíši Kristu, já ale držím ruku, tedy ruku dívky, aby duše neklesala při vašich bujných nápěvech, ale aby se v kontemplaci pozvedala ke svému Ženichu.

Po zvážení těchto i dalších věcí páni pražští arcibiskupové Arnošt a Jan dobré paměti i současný pan arcibiskup pan Zbyněk zakázali pod trestem exkomunikace ve své diecézi takové zpěvy, totiž rytmizované rondely, zpívat. Za to nechť jim všemohoucí Bůh, Otec i Syn i Duch svatý, udělí věčný život spolu s těmi, kdo je v tom poslechli a až do konce poslouchají.

Amen.

606 Mt 9, 23–25; srv. L 8, 49–55 („Dívko vstaň“ z L 8, 54 – vzkříšení dcery Jairovy).